

П'ять хлібів

Карел Чапек

Переклад Володимира Лисенка

Що я проти Нього маю? Я вам скажу прямо, сусіде: проти Його вчення я не маю нічого. Ні. Якось слухав я Його проповідь, і, знаєте, ледве не став Його учнем. Повернувся додому, та й кажу двоюрідному братові, сидельнику: треба б тобі Його послухати; Він, чи чуєш, по— своєму пророк. Гарно говорить, що вірно, то вірно; так за душу й бере. У мене тоді в очах сльози стояли, і найбільше мені хотілося закрити свою крамничку і йти за Ним, щоб ніколи вже не втрачати з очей. "Роздай усе, що маєш, — казав Він — та йди за мною. Люби ближнього свого, допомагай бідним і прощай тим, хто тебе скривдив", — і все таке інше. Я простий хлібопек, але коли слухав Його, то, скажу вам, народилася в мені дивна радість і біль — не знаю, як це пояснити: тисне так, що хоч падай на коліна й плач, — і при тім так чудно й легко, немов усе з мене спадає, розумієте, всі турботи, вся злість. Я тоді так і сказав двоюрідному братові — ех ти, лопуше, хоч би посоромився, усе лихословиш, усе рахуєш, хто й скільки тобі винен і скільки тобі треба платити: десятину, податки, відсотки. Роздав би ти краще бідним усе своє добро, покинув би дружину, дітей, та й пішов би за Ним...

І за те, що Він зцілює недужих і божевільних, за це я теж Йому не дорікну. Правда, якась дивна й неприродна сила в Нього; але ж всім відомо, що наші лікарі — ошуканці, та й римські нітрохи не кращі за наших; грошики брати — це вони вміють, а покличте їх до вмираючого — тільки плечима стенуть та й скажуть, що треба було кликати раніше. Раніше! Моя покійниця дружина два роки страждала кровотечею. Вже я во— див-водив її по лікарях; ви й уявити собі не можете, скільки грошей викинув, а так ніхто й не допоміг. От якщо б Він тоді ходив по містах, упав би я перед Ним навколішки й сказав би: "Господи, зціли цю жінку!" І вона торкнулася б Його одягу, — і одужала б! Бідолашна такого натерпілася, що й не розповіси... Ні, це добре, що Він зцілює хворих. Ну, звичайно, лікарчуки здійсмають бучу, — обман, мовляв, це й шахрайство, треба заборонити Йому й все таке інше; так що ви хочете, адже тут зіштовхнулися різні інтереси. Хто хоче допомагати людям і рятувати світ, той завжди зачіпає чийсь інтерес; усім не догодиш, без цього не обходиться. От я й кажу, — нехай собі зцілює, нехай навіть воскрешає мертвих, але те, що Він зробив з п'ятьма хлібами, — це вже недобре.

Як пекар, скажу вам, — велика це несправедливість по відношенню до нас, хлібопеків. Ви не чули про тих п'ять хлібів? Дивно; всі пекарі просто нетямляться від цієї історії. А було, кажуть, так: прийшла до Нього велика юрба в пустельне місце, і Він зціляв хворих. А як стало хилитись до вечора, наблизилися до нього учні Його, говорячи: "Порожнє це місце, і час пізній. Відпусти людей, нехай повернуться в селища свої, куплять собі їжі". Він тоді їм і каже: "Не треба їм іти, дайте їсти їм". А вони Йому: "Немає в нас тут нічого, окрім п'яти хлібів і двох риб". Тоді Він сказав: "Принесіть це мені сюди". І, звелівши людям сісти долі, взяв ті п'ять хлібів і дві риби, глянув на небо,

благословив їх і, відламуючи, став давати хліб учням, а вони — людям. І їли всі, і наситилися. І зібрали після цього крихт — дванадцять кошиків повних. А тих, що їли, було близько п'яти тисяч одних лише чоловіків, не рахуючи дітей та жінок.

Погодьтеся, сусіде, жодному пекареві не буде таке до смаку, та й з якої речі? Якщо так піде, щоб кожен міг наситити п'ять тисяч людей п'ятьма хлібами й двома рибками, тоді нам старцювати йти, чи що? Ну, риби — добре; самі по собі у воді водяться, їх може всякий ловити скільки захоче. А пекар повинен задорого купувати борошно й дрова, наймати помічників; треба крамницю тримати, податки платити, та мало що іще, і, зрештою, він радий буває, якщо залишиться хоч який-небудь гріш на життя, аби тільки не жебрати. А Цей — Цей тільки гляне на небо, і вже в Нього досить хліба, щоб нагодувати п'ять або скільки там тисяч чоловік! Борошно Йому нічого не коштує, і дрова не треба казна-звідки возити, і ніяких витрат, ніякої праці, — звичайно, так можна й задурно хліб роздавати, правда? І Він не зважає, що через це довколишні пекарі втрачають чесно зароблені гроші.

Ні, скажу я вам, це — нерівноправна конкуренція, і слід таке заборонити. Хай тоді сплачує податки, як ми, якщо надумав займатися хлібопеченням! На нас уже насідають люди, кажуть: як же так, такі безбожні гроші ви просите за паршивий хлібець! Даром треба хліб роздавати, як Він! Та які ще хліби-то у Нього білі, пишні, духмяні, пальчики оближеш! Нам вже довелося знизити ціни на булочні вироби; слово честі, продаємо нижче собівартості, аби тільки не закривати торгівлі; але до чого ми так докотимося — от над чим ламають собі голову пекарі! А в іншому місці кажуть, наситив Він чотири тисячі чоловік, навіть не рахуючи дітей та жінок, сімома хлібами та кількома рибами, але там зібрали тільки чотири кошики крихт! Видно, і в Нього гірше справа пішла. Але нас Він розорить вщент. Кажу я вам: Він це робить тільки з ворожнечі до нас, пекарів. Рибні торговці теж гарчать, — ну, ці вже й не знають, що питати за свою рибу; адже риболовля — далеко не таке почесне і духовне ремесло, як хлі— бопекарство.

Слухайте, сусіде: я старий чоловік і самотній на цьому світі; у мене ні дружини, ні дітей, то чи багато мені треба?! От лишень днями пропонував я своєму помічникові — бери мою пекарню собі на шию. Так що справа тут не в зиску; слово честі, я волів би роздати скромне своє майно й піти за Ним, щоб проповідувати любов до ближнього й робити все, що Він велить. Але ж бачу, як Він вороже ставиться до нас, то й скажу: "Ні, нізащо! Як пекар, бачу — ніякий це не порятунок світу, а просто розорення для нашого брата. Мені дуже шкода, але я цього не подарую. Нізащо!"

Звичайно, ми подали на Нього скаргу Анану й наміснику — нащо Він порушує цеховий устав і бунтує людей. Але вам же відомо, яка тяганина в цих канцеляріях. Ви мене знаєте, сусіде; я чоловік мирний і ні з ким не шукаю сварки. Але якщо Він з'явиться в Єрусалим, я стану посеред вулиці й кричатиму: "Розіпніть Його, Розіпніть!"